

Denne påstanden i VG er tøv
– det var 14 tilstede
da landsforræderen ble skutt

Vidkun Quisling i luftegården på Møllergata 19 kort tid før han ble henrettet i oktober 1945.

13 til stede da QUISLING BLE SKUTT

102686

Vidkun Quisling ble henrettet på Akershus kl. 02.40 om morgenen 24. oktober 1945, går det fram av den protokoll som ble ført over handlingen.

Etter klarering av Justisdepartementet kan politimester Rolf Solem i Oslo gi VG innholdet i rapporten.

De som var til stede ved henrettelsen var: Den ansvarlige lege pluss en lege til. Fire politiembetsmenn, en representant for fengselsvesenet, tre militære, to fengselsprester og Quislings forsvarer.

Legens erklæring går ut på at døden inntrådte umiddelbart som følge av skuddsårene.

Henrettelsen foregikk som myndighetene hadde foreskrevet.

Politimesteren sier at navnene på dem som var til stede ikke vil bli oppgitt, i alle fall ikke så lenge noen av dem er live.

På spørsmål om den tidligere politidirektør i København

Folk flest vet lite om henrettelsesprosessen av Vidkun Quisling. Selv ikke VG, en vanligvis velinformert avis, har klart å finne ut hvem og hvor mange som var tilstede da Quisling ble skutt grytidlig morgenen 24. oktober 1945.

Det var 14 tilstede, og Alle Menn har funnet frem til hvem 14. mann var.

AV BJØRN GUNNAR OLSEN

16/1
179

FRA FOREGÅENDE SIDER

■ Aage Seidenfaden er navnet. Han var en av lederne i den danske motstandsbevegelsen under krigen, og ble politidirektør i København ved frigjøringen av Danmark i 1945.

■ Han døde i 1966. Men han etterlot seg en erindringsbok, utgitt i 1955, der han i detalj beretter om besøket i Norge i forbindelse med henrettelsen av Vidkun Quisling.

☛ Det fremgår at det var Aage Seidenfaden som var årsak til at henrettelsen ble utsatt i to timer, og at han var den eneste hedersgjesten som ikke kom med i gjesteprotokollen.

■ I kjølvannet til Thorkild Hansens bok om Knut Ham-sun, har fulgt en intens diskusjon om hvordan Vidkun Quisling ble henrettet. Thorkild Hansen ble tvunget til å stryke noen setninger om henrettelsen i bokas annet opplag – men på det vesentligste punktet: At Quisling måtte vente i to timer før han ble henrettet, står han fast. Denne påstanden er blitt tilbakevist på det sterkeste av røimenn som var ansvarlige for henrettelsen. Thorkild Hansen har imidlertid ubetinget støtte fra Københavns tidligere politidirektør Aage Seidenfaden, som var vitne til henrettelsen for «å lære» hvordan man henrettet folk. I sine erindringer «I politiets tjeneste» (Gyldendal 1955) forklarer Seidenfaden at henrettelsen ble utsatt fordi han var to timer forsinket fra København.

Thorkild Hansen skrev opprinnelig bl.a. følgende om henrettelsen:

...«De kom kl. 02.00 om natten og hentet ham i celle nr 34 på Møllergaten 19. Vidkun Abraham Lauritz Jønsson Quisling var på dette tidspunktet 58 år og 98 dager gammel og ble ikke eldre. Den høye, kraftige mannen hadde mistet 25 kg under rettssaken, klærne hang som en sekk på ham. Siden han ble arrestert hadde

han bare fått 700-800 kalorier om dagen, en tredjedel av hans minimumsbehov. Aftensmaten hadde bestått av en spekesild som han ble fotografert foran en gang, til bruk for dagspressen. Etter at høyesterett den 13. oktober hadde avslått benådningssøknaden, slik Ham-

sun hadde lest om det på toget mellom Arendal og Oslo, var han blitt overført fra Akershus til Møllergaten 18, som også hadde vært siste adresse for så mange i motstandsbevegelsen.

Her fikk han besøk av Tønsbergbispen Dagfinn Hauge, som han kunne snakke med

Aage Seidenfadens erindringsbok fra 1955 forklarer hvorfor den norske landsforræderen måtte vente i to timer før han ble skutt på Akershus festning. Hans navn er ikke nevnt i «gjesteprotokollen» fra den spesielle begivenhet.

Quisling henrettet klokka 2,40 i natt

Efter at fru Quislings søknad om benådning var avslått

Justisdepartementets medlemmer. Fru Quisling har tidligere søkt
 Vidkun Quisling ble ved Høyesterett om benådning for sin mann
 etterrets dom av 13. oktober. Kongen har i statsråd i går av-
 sagt til døden. Høyesterett avslått fru Quislings benådning-
 søknad. Heller søknad og bestemte at dømmen
 befalte ikke benådning. Høyesterett skal fullbyrdes.
 ikke riksdagsadvokaten. Dømmen er fullbyrdet ved
 Quisling har sendt kongen en skytning i morges kl. 2.40 og
 forrettning hvor har hverde at skytning i morges kl. 2.40 og
 har er uskuldig domt men sier de pårørende er underrettet kl.
 at han ikke søker benådning. 9 i formiddag.

Krangelen om hvordan Vidkun Quisling ble henrettet og hvem som var tilstede har resultert i svære avisoverskrifter. Men samme dag henrettelsen fant sted – 24. oktober 1945 – hadde Dagbladet bare en tospalters notis på begivenheten.

om matematiske og filosofiske spørsmål – og av sin kone, den vakre Maria Vasiljevna av russisk herkomst, som han måtte forsøke å overtale til å la være å ta livet av seg. Den 23. oktober fikk han beskjed om at han ikke ville bli benådet. . . Nå kom de og hentet ham selv. Han tok avskjed med fangevokteren sin. – Jeg håper den nye barbermaskinen Deres er i orden nå, sa han. På bordet hadde han etterlatt bibelen sin oppslått, med strek under ordene. «Han skal forløse Eders sjel fra nederlag og vold og kostelig skal Eders blod være i Hans åsyn». – Jeg er uskyldig, min sak ble ikke forsvarlig prøvd. Jeg lider martyrdøden, sa han i politibilen som kjørte ham fra Møllergaten tilbake til Akershus.

Her var det slått ned en stolpe rett overfor stedet hvor de 14 som ble henrettet etter Martinsen- likvideringen lå begravet. Quisling måtte vente en drøy time. Han hadde ikke fått med seg yttertøy, det var tydelig at han frøs i den råkalde oktobernatten, han gikk frem og tilbake som en reisende som venter på toget. I mens samlet det seg flere og flere tilskuere oppe på vollen ut mot fjorden, blant dem hans hovedanklager, lagmann Erik Solem, som hadde skrevet kommentaren til Landsvik-anordningen.

– Det er som i det gamle Roma, sa Quisling, også der var det en folkeforlystelse å se mennesker dø.

Endelig var eksekusjonspelotongen klar. Quisling ba om tillatelse til å trykke hver enkelt av de 10 mennene i hånden, etter den gamle skikken som bød den som skulle henrettes at han måtte tilgi sin bødde, uten skyld som han jo var i det som nå skulle skje.

Derimot ble hans anmodning om å stå foran pelotongen uten bind for øynene avvist. Nå bandt de ham til pælen. Det sies at Quisling utnyttet sine matematiske kunnskaper og stilte seg på balansepunktet, slik at kroppen ville bli stående etter at døden var inntrådt. Det var ihvertfall dette som hendte. Av de 10 kulene, gikk seks gjennom hjertet, men kroppen falt ikke sammen i tauene, det så ut som han fremdeles var i live, da bindet ble fjernet fra de litt fremstående blå øynene hans. Det het

FRA FOREGÅENDE SIDER

– Politimester Welhaven utsatte henrettelsen to timer for min skyld

seg at lagmann Solem så dette blikket for seg til sine dagers ende... Så ble liket bragt tilbake til Møllergaten 19 og lagt i garasjen, hvor det var offentlig adgang resten av dagen. Vi stakk fingrene i kroppen, noen av oss kom med vittigheter og rå bemerkninger...»

Det var særlig de siste linjene norske motstandsfolk protesterte mot. Oslo-mannen Jell Juell som var vaktkommandør med ansvaret for transporten av Quisling til og fra Akershus og for sikkerhetsopplegget der, hevder ifølge VG:

– Fra Quisling ble kjørt fra fengslet- jeg satt i forsetet, han i baksetet med to vakter ved sin side- til Akershus og henrettet, var det overhodet ikke noen ventetid. Alt gikk meget fort. Ved fremkomsten ble han tatt ut av bilen i nærheten av retterstedet, ført dit og bundet fast. Han ble plassert i et skur med tre vegger og bundet fast oppreist. Han fikk bind for øynene, eksekusjonspelotongen på ti mann, som allerede var oppstilt, fikk skyteordre. De siktet mot et hvitt stykke tøy, som var festet på brystet hans. Liket ble straks tatt ned, og lagt i en hvit trekiste. Lokket ble skrudd fast, kisten plassert i en bil, og vi kjørte tilbake til Møllergata 19. Der ble bilen stående i en garasje noen timer. Vakhold hindret at uvedkommende kunne komme inn i garasjen. Vi måtte vente der til det var klart for kremering på Vestre krematorium. Dit kom vi ved 6-7 tida om morgenen, og kremeringen ble utført før den normale virksomheten der oppe begynte.

Jeg bragte urnen tilbake til Møllergata 19, og overleverte den til en politifullmektig. Ingen uvedkommende var tilstede. Området var avsperrert, og vi hadde satt ut vakter allerede fra formiddagen. Det var et meget begrenset antall mennesker til stede ved henrettelsen. Jeg måtte personlig avvise plasskommandanten som ønsket å være tilstede. For det første var det ikke en pæl Qu-

isling ble bundet til, men en vegg i skuret. Om han brukte sine matematiske kunnskaper vet jeg ikke, men de opphørte i alle fall etter at han var skutt. Da falt han sammen som enhver død ville gjøre...

■ Aage Seidenfaden skriver i sine erindringer.

«... Jeg ble sendt av regjeringen til Norge, for å overvære den første henrettelsen der oppe (det var Quisling...), og jeg fløy så en formiddag av sted med en norsk militærflyver i godt vær, men da vi kom til munningen av Oslofjorden, fikk vi radiobeskjed om at vi ikke kunne gå ned ved Oslo på grunn av tåke, og vi måtte derfor fly en stor omvei langs Norges syd-kyst – en i og for seg veldig vakker tur – og så gikk vi, da det ble klart vær, ned på en liten militærplass litt syd for Kristiansand. Flyplassen var besatt av noen skotske flyoffiserer. Jeg ble ytterst vennlig mottatt, men da jeg ved avreisen fra København mente jeg ville vært framme ved frokosttid, hadde jeg ikke fått mat og skottene kunne by på såkalt «te», som besto av en lyserød veske med melk i, og noen stykker grovt brød med fiskepølse. Da jeg skulle vært i Oslo klokken 24 om natta, Quislings henrettelse var fastsatt til dette tidspunktet, og klokka etterhvert ble mellom kl 15 og kl 16 om ettermiddagen, ringte jeg til min kollega politimesteren i Kristiansand, og han skaffet en liten jeep, som jeg omsider kom avsted med. Da var det allerede begynt å mørkne. Det var over 450 kilometer til Oslo. det ble et skrekkelig vær med regn og storm, og vi kjørte noen forferdelige veier gjennom små sydnorske kystbyer... Vi kom til Oslo ca. klokka 2 om natta. Jeg kjørte selvfølgelig straks opp til politistasjonen som imidlertid var forlatt av alle embetsmennene, unntatt en politifullmektig som ventet på meg med en bil. De andre var dratt opp til Akershus-festning hvor henrettelsen

skulle finne sted. Jeg kom således ledsaget av politifullmektigen gjennom tre militærsperringer, omsider opp til østsiden av Akershus – hvor jeg kravlet opp en steil skråning og dukket plutselig opp på retterstedet, hvor en stor del norsk politi og militærpersoner sto oppmarsjert. Min gode venn, politimester Welhaven, som nettopp var kommet hjem fra sitt fangenskap i Tyskland, der han hadde vært noen måneder, etter at han i forveien hadde tilbragt en lang tid i den beryktede konsentrasjonsleiren «Grini», mottok meg. Han hadde nemlig utsatt henrettelsen to timer for min skyld, og straks etter at jeg var kommet tilstede –, kom en politibil kjørende med Quisling. Han så temmelig blek og svak ut, men gikk selv bort til muren, stilte seg opp, og ble bundet, så ble han skutt, av tolv norske politimenn med rifler. Ved undersøkelsen av liket viste det seg at han hadde fått ni kuler i seg – det var altså gått tre utenom. Jeg kan egentlig ikke si at denne henrettelsen, den første jeg opplevde, gjorde større inntrykk på meg, kanskje fordi jeg var forberedt, og til dels fordi jeg inderlig unte Quisling å bli skutt. For meg var det egentlig som å se på en film...»

Statsstipendiat Sverre Hartmann sier at det ikke kan være noen tvil om at Seidenfadens fortelling er korrekt.

**NESTE UKE:
– JEG SNAKKET
MED QUISLING
I DØDSCELLA**

Fortsatt fra side 5

krigens gang til nordmenn som er fratatt radioapparatene sine – for eksempel. Som å dele ut patroner til fienden. Sånt gjør ikke en tysk soldat... Ikk ustraffet.

Kjenner de til hans krum spring, forhørsdommerne krigsretten? Vel, han har tatt seg god tid på en perm i Danmark. For god tid. Uten gyldig grunn, formodentlig. Det er blitt innrapportert til divisjonstabens staben.

For krigsretten forteller han slett ikke «den hele sannhet». Han kommer i stedet med litt holdbare bortforklaringer. Etter det hører han ikke mer på en god stund.

– I juli 1943 ble jeg sendt på et motorsykkelkurs på Steinkjersannan. Det var en fin, varm sommer. Så snart jeg hadde fri om kvelden, gikk jeg ned på stranden. Der traff jeg også en pike som jeg knyttet nærmere kontakt med. Om nettene løp jeg omkring i byen i bare badebukse...

Ca. 20. august var jeg tilbake på Skei. Om morgenen 3. september kom en soldatkamerat til meg: «Det gjelder en telefonbeskjed til kapteinen fra divisjonstabens staben i Steinkjer. Du skal til nytt forhør for krigsretten i Steinkjer. Jeg tror det er svært alvorlig. Kapteinen får nærmere beskjed formiddag.»

Jeg nølte ikke ett sekund. For nå var det ikke lenger snakk om bare noen dager vaktarrest i «kakebua». Der som de hadde samlet sammen alle bitene om mine «tjufte» forsømmelser, kunne det bety den strengeste straff.

Jeg fant frem en militærpisstol, som jeg hadde lurert unna. Det kunne bli bruk for den nå. Så gikk jeg inn til Oline Svedjan: «Det er på tide å stikke.»

Hun hadde vært nesten soren mor for meg; skjønte meg det samme hva det gjaldt. Raskt stelte hun i stand en matpakke. Hun sa: «Du lyt ha god reise.» Situasjonen innbød ikke til talemåter.

3. september 1943. Menig Alfred Bein er på flukt.

Faneflukt kalles det i militært språkbruk.

Og straffen for det er døden...

I neste nummer:
Som «farlig» utlending i
«nøytralt» Sverige